

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-1/06/MP

Warszawa, dn. 25 czerwca 2007 r.

DECYZJA Nr RWA - 20/2007

- I.** Na podstawie art. 23c ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.) w związku z art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,
- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 2 w zw. z art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Forminx Finance Sp. z o.o. w Warszawie, polegające na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, poprzez niewskazanie w umowie o kredyt konsumencki – wbrew dyspozycji art. 4 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.) – informacji o całkowitym koszcie kredytu i rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**
- II.** Na podstawie art. 23c ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.) w związku z art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie

konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 2 w zw. z art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Forminx Finance Sp. z o.o. w Warszawie, polegające na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, poprzez niewskazanie w umowie o kredyt konsumencki – wbrew dyspozycji art. 4 ust. 2 pkt 7 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.) – informacji o sposobie zabezpieczenia **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

III. Na podstawie art. 23c ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.) w związku z art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Forminx Finance Sp. z o.o. w Warszawie, polegające na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, poprzez niewskazanie w umowie o kredyt konsumencki – wbrew dyspozycji art. 4 ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.) – informacji o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

IV. Na podstawie art. 23c ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.) w związku z art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 2 w zw. z art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Forminx Finance Sp. z o.o. w Warszawie, polegające na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, poprzez niewskazanie w umowie o kredyt konsumencki – wbrew

dyspozycji art. 4 ust. 2 pkt 11 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.) – informacji o terminie, sposobie i skutkach wykonania uprawnienia do odstąpienia od umowy przez konsumenta **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

- V. Na podstawie art. 23c ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.) w związku z art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,
- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Forminx Finance Sp. z o.o. w Warszawie, polegające na zawarciu w § 4 ust. 1 wzorca „Umowy pożyczki” niezgodnego z art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.) zapisu, stosownie do którego pożyczkobiorca ma prawo do wcześniejszej spłaty pożyczki po poinformowaniu pożyczkodawcy na piśmie o planowanym terminie spłaty z 7-dniowym wyprzedzeniem **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**
- VI. Na podstawie art. 23c ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331), w celu zapewnienia wykonania nakazów określonych w pkt. I – V sentencji niniejszej decyzji, określa się Forminx Finance Sp. z o.o. w Warszawie środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, polegające na zawarciu w treści wszystkich dotychczas zawartych i wciąż obowiązujących umów pożyczki postanowień, których brak został uznany niniejszą decyzją (pkt. I – V) za praktyki naruszające zbiorowe interesy w terminie 3 miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeprowadzone zostało postępowanie wyjaśniające, mające na celu wstępne ustalenie, czy we wzorcach umownych przedstawianych konsumentom przez Forminx Finance Sp. z o.o. w Warszawie (dalej: Spółka) znajdują się postanowienia niezgodne z ustawą z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 100, poz. 1081 ze zm.), a tym samym, czy nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W toku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego Prezes Urzędu dokonał analizy treści wzorca „Umowy pożyczki” (dalej także: „Umowa”) i ustalił, że ww. wzorzec jest niezgodny z wymogami ustawy o kredycie konsumenckim.

Mając na uwadze dokonane ustalenia, Prezes Urzędu wszczął postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

- I. niedopełnieniu obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.), polegającego na zawarciu w umowie o kredyt konsumencki informacji o całkowitym koszcie kredytu i rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania, co – jako naruszające obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji – może wypełniać dyspozycję art. 23a ust. 2 w zw. z art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów¹;
- II. niedopełnieniu obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 2 pkt 7 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.), polegającego na zawarciu w umowie o kredyt konsumencki informacji o sposobie zabezpieczenia oraz o opłatach należnych kredytodawcy z tego tytułu, co – jako naruszające obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji – może wypełniać dyspozycję art. 23a ust. 2 w zw. z art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
- III. niedopełnieniu obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.), polegającego na zawarciu w umowie o kredyt konsumencki informacji o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument, co – jako naruszające obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji – może wypełniać dyspozycję art. 23a ust. 2 w zw. z art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
- IV. niedopełnieniu obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 2 pkt 11 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.), polegającego na zawarciu w umowie o kredyt konsumencki informacji o sposobie i skutkach wykonania uprawnienia do odstąpienia od umowy przez konsumenta, co – jako naruszające obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji – może wypełniać dyspozycję art. 23a ust. 2 w zw. z art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
- V. zawarciu w § 4 ust. 1 wzorca „Umowy pożyczki” niezgodnego z art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.) zapisu, stosownie do którego pożyczkobiorca ma prawo do wcześniejszej spłaty pożyczki informując pożyczkodawcę na piśmie o planowanym terminie spłaty z 7-dniowym wyprzedzeniem, co może wypełniać dyspozycję art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Prezes Urzędu zawiadamiając Spółkę o wszczęciu przedmiotowego postępowania, wezwał ją do ustosunkowania się do postawionych zarzutów.

¹ Zgodnie z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331), do postępowań wszczętych na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) i niezakończonych do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. (tj. do dnia 21 kwietnia 2007 r.) stosuje się przepisy dotychczasowe. Mając powyższe na względzie należy wskazać, iż ilekroć w uzasadnieniu do niniejszej decyzji mowa jest o ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów należy przez to rozumieć ustawę z dnia 15 grudnia 2000 r.

W toku prowadzonego postępowania Spółka poinformowała, że poddany przez Prezesa Urzędu analizie wzorzec został z dniem 22 grudnia 2006 r. zmieniony. W ocenie Spółki, zapisy nowego wzorca umownego są zgodne z wymogami ustawy o kredycie konsumenckim. Spółka podkreśliła, że informuje konsumentów o całkowitym koszcie kredytu (art. 4 ust. 2 pkt 6 ww. ustawy), o przyjętym sposobie zabezpieczenia spłaty pożyczki (art. 4 ust. 2 pkt 7 ww. ustawy), o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument (art. 4 ust. 2 pkt 9 ww. ustawy), jak również wskazała, że w obecnie stosowanym wzorcu znajduje się informacja o terminie, sposobie i skutkach wykonania przez konsumenta uprawnienia do odstąpienia od umowy (art. 4 ust. 2 pkt 11 ww. ustawy). Spółka podniosła, że stosownie do zapisów nowego wzorca, tryb informowania Spółki przez konsumenta o zamiarze wcześniejszej spłaty pożyczki jest zgodny z dyspozycją art. 8 ust. 1a ustawy o kredycie konsumenckim.

Pismem z dnia 5 czerwca 2007 r. Prezes Urzędu zawiadomił Spółkę o zakończeniu postępowania dowodowego w przedmiotowej sprawie i jednocześnie wyznaczył termin na zapoznanie się strony z materiałem zebrany w aktach postępowania. Spółka nie skorzystała z przedmiotowego uprawnienia.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje:

Spółka Forminx Finance Sp. z o.o. w Warszawie jest przedsiębiorcą udzielającym w ramach prowadzonej działalności gospodarczej pożyczek cywilnoprawnych w oparciu o wzorzec „Umowy pożyczki”.

Działalność prowadzona przez Spółkę w tym zakresie poddana jest reżimowi ustawy o kredycie konsumenckim. Podkreślić należy, iż zgodnie z zapisami art. 2 ust. 1 ww. ustawy, przez umowę o kredyt konsumencki rozumieć należy umowę, na mocy której przedsiębiorca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi kredytu w jakiegokolwiek postaci. Stosownie natomiast do uregulowań art. 2 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy, za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności umowę pożyczki.

Analiza uregulowań „Umowy pożyczki” wykazała, iż stosowany przez Spółkę w obrocie wzorzec nie czyni zadość wszystkim wymogom sformułowanym w ustawie o kredycie konsumenckim, dotyczącym treści umowy o kredyt konsumencki.

Ad. I.

Prezes Urzędu ustalił, że stosowany przez Spółkę wzorzec „Umowy pożyczki” nie zawiera informacji, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 6 ustawy o kredycie konsumenckim, określających całkowity koszt kredytu oraz rzeczywistą roczną stopę oprocentowania. Podkreślenia wymaga, iż pojęcie rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania nie jest tożsame z zawartym we wzorcu Spółki zapisem określającym wysokość stosowanego oprocentowania pożyczki (§ 3 ust. 4 wzorca).

Ustosunkowując się do postawionego zarzutu Spółka podniosła, iż wzorzec poddany analizie przez Prezesa Urzędu nie jest już wzorcem stosowanym w obrocie przez Spółkę. Nowy wzorzec (również zatytułowany „Umowa pożyczki”) czyni – w ocenie Spółki – zadość wymogom informacyjnym sformułowanym w ustawie o kredycie konsumenckim.

Spółka wskazała, że w § 1 ust. 3 wprowadzony został do „Umowy pożyczki” zapis o treści: „Całkowity koszt pożyczki wynosi (art. 4 ust. 1 pkt 6 ustawy o kredycie konsumenckim).”. Spółka podkreśliła także, że w § 3 ust. 3 nowego wzorca „Umowy pożyczki” znajduje się również zapis informujący konsumenta o rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania.

Ad. II.

W § 6 ust. 1 wzorca umownego wskazane zostało, iż konsument-pożyczkobiorca jest zobowiązany do ustanowienia zabezpieczenia spłaty pożyczki udzielonej mu przez Spółkę. W przywołanym powyżej postanowieniu określone zostało również, jakie sposoby zabezpieczenia przez konsumenta spłaty pożyczki są przez Spółkę akceptowane. Zgodnie z § 6 ust. 1 wzorca umowy, *„Pożyczkobiorca zobowiązuje się do ustanowienia zabezpieczenia spłaty pożyczki przed jej wypłatą przez Pożyczkodawcę, przy czym wartość przyjętego zabezpieczenia nie może być niższa niż 250% wartości pożyczki, poprzez jedną lub większą ilość zabezpieczeń podanych poniżej:*

- wystawienie weksla własnego in blanco wraz ze stosowną deklaracją wekslową,
- poddanie się rygorowi egzekucji zgodnie z treścią art. 777 kodeksu postępowania cywilnego,
- zlecenie dyspozycji obciążenia rachunku Pożyczkobiorcy – polecenie zapłaty,
- poręczenie osób trzecich,
- ustanowienie hipoteki,
- blokada środków na rachunku bankowym,
- przewłaszczenie na zabezpieczenie,
- cesja polisy ubezpieczeniowej z funduszem inwestycyjnym,
- cesja należności.

Wybór ilości i rodzaju zabezpieczeń dokonywany jest przez Pożyczkobiorcę indywidualnie z Centralą Pożyczkodawcy i wymaga pisemnej akceptacji ze strony Pożyczkodawcy.”.

Spółka ustosunkowując się do zarzutu nieinformowania pożyczkobiorcy o przyjętym na potrzeby konkretnej umowy sposobie zabezpieczenia spłaty pożyczki wskazała, że – w jej ocenie – zawarte w § 6 nowego wzorca umownego wyliczenie możliwych form zabezpieczenia spłaty pożyczki (które jest analogiczne do wyliczenia zawartego w dotychczasowym wzorcu umownym) stanowi dopełnienie nałożonego na Spółkę obowiązku informowania pożyczkobiorcy o sposobie zabezpieczenia pożyczki (art. 4 ust. 2 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim). Spółka podniosła również, iż do treści § 6 wprowadzona została zmiana, polegająca na wskazaniu, że dokonany przez konsumenta wybór zabezpieczeń wymaga pisemnej akceptacji Spółki *„w trybie ustalonym treścią załącznika nr 1 do niniejszej umowy”.* W art. 1 załącznika nr 1 do ww. nowego wzorca, wskazane zostało z kolei wyliczenie sposobów zabezpieczenia spłaty pożyczki (analogiczne do zawartego w § 6 *„Umowy pożyczki”*), które zostało poprzedzone zapisem: *„Pożyczkobiorca oświadcza, że wybiera następujące zabezpieczenia spłaty pożyczki”.* jednocześnie należy wskazać, że zgodnie z art. 2 ww. załącznika, *„Pożyczkodawca w terminie 14 dni roboczych po uregulowaniu przez Pożyczkobiorcę wszystkich bieżących należności wynikających z realizacji niniejszej umowy pisemnie potwierdzi Pożyczkobiorcy akceptację wskazanych zabezpieczeń lub też wskaże zabezpieczenia z wymienionych w pkt. 1 powyżej, jakie musi spełnić Pożyczkobiorca.”.*

Ad. III.

Prezes Urzędu ustalił, że w stosowanym przez Spółkę wzorcu umowy pożyczki brak jest zapisów informujących pożyczkobiorcę o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument. Wymóg taki nałożył na pożyczkodawcę ustawodawca w art. 4 ust. 2 pkt 9 ustawy o kredycie konsumenckim.

W toku prowadzonego postępowania Spółka wskazała, iż do zmienionego wzorca *„Umowy pożyczki”* wprowadzone zostało w § 1 ust. 5 postanowienie o treści: *„Łączna kwota wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest Pożyczkobiorca nie*

będzie wyższa niż..... z zastrzeżeniem postanowień pkt. 1 § 6 (art. 4 ust. 1 pkt 9 w związku z ust. 3 ustawy o kredycie konsumenckim). ”.

Przepis art. 4 ust. 3 ustawy o kredycie konsumenckim, do którego znajduje się odesłanie w § 1 ust. 5 wzorca, przewiduje, że w przypadku, gdy nie jest możliwe podanie kosztów, do których poniesienia zobowiązany jest konsument, należy określić ich szacunkową wysokość oraz okoliczności, od których zależy ich ostateczna wysokość i obowiązek zapłaty przez konsumenta.

Ad. IV.

W § 10 ust. 1 wzorca „Umowy pożyczki” Spółka informuje pożyczkobiorcę o przysługującym mu uprawnieniu do odstąpienia od zawartej ze Spółką umowy w terminie 10 dni od dnia jej zawarcia. We wzorcu brak jest zapisów, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim, wskazujących na sposób oraz skutki wykonania przez konsumenta uprawnienia, o którym mowa powyżej.

W ocenie Spółki, przyznanie konsumentowi prawa do odstąpienia od umowy wraz z przyjętą przez Spółkę praktyką polegającą na przedstawianiu konsumentom przy zawarciu umowy wzorca oświadczenia o odstąpieniu od umowy („Oświadczenie pożyczkobiorcy”) stanowi dopełnienie obowiązków informacyjnych wynikających z ustawy o kredycie konsumenckim.

Spółka nie odniosła się do kwestii dotyczącej nałożonego na nią przez ustawodawcę obowiązku poinformowania konsumenta nie tylko o uprawnieniu do odstąpienia od umowy lecz również o sposobie oraz skutkach realizacji tego uprawnienia. „Oświadczenie pożyczkobiorcy” ogranicza się jedynie do zapisu następującej treści: „*Ja niżej podpisany odstępuję od umowy pożyczki ze spółka „Forminx Finance” Spółka z ograniczoną odpowiedzialności z siedzibą w Warszawie, przy ul. Przasnyskiej 6 w terminie 10 dni od dnia zawarcia umowy.*”.

Ad. V.

Zgodnie z § 4 ust. 1 „Umowy pożyczki”, pożyczkobiorca, który zamierza spłacić pożyczkę przed terminem określonym w umowie, jest zobowiązany zawiadomić Spółkę na piśmie o swoim zamiarze na co najmniej 7 dni przed jej dokonaniem. Tymczasem, stosownie do art. 8 ust. 1a ustawy o kredycie konsumenckim, konsument zobowiązany jest poinformować pożyczkodawcę o zamiarze wcześniejszej spłaty pożyczki w znacznie krótszym terminie – na 3 dni przed dokonaniem takiej spłaty.

W toku prowadzonego postępowania Spółka poinformowała, że zgodnie z § 4 ust. 1 obecnie stosowanego wzorca, „*Pożyczkobiorca ma prawo do wcześniejszej spłaty pożyczki informując Pożyczkodawcę na piśmie o planowanym terminie spłaty z 3-dniowym wyprzedzeniem.*”.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, „*przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów*”. Zgodnie natomiast z art. 23a ust. 2 przywołanej ustawy, „*za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności (...)*

naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (...)”.

Jak wynika z przywołanego powyżej zapisu, w celu zastosowania normy wyinterpretowanej z treści 23a ww. ustawy należy wykazać, iż działania przedsiębiorcy spełniają łącznie trzy przesłanki:

- a) są bezprawne,
- b) godzą w interesy konsumentów
- c) interesy konsumentów, w które godzą zakwestionowane działania przedsiębiorcy, mają charakter zbiorowy.

Bezprawność, do której odwołuje się ustawodawca, oznacza sprzeczność z prawem (z przepisami innych ustaw), a także z zasadami współzycia społecznego oraz z dobrymi obyczajami. Stanowisko takie znajduje oparcie w uzasadnieniu projektu rządowego ustawy nowelizacyjnej, która wprowadziła do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przepisy regulujące postępowanie w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (ustawa z dnia 5 lipca 2002 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego i ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji; Dz. U. Nr 129, poz. 1102), zgodnie z którym *„same przepisy art. 23a – 23d nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Działania te mogą okazać się bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, ale także zasad współzycia społecznego i dobrych obyczajów”* (druk sejmowy nr 366, s. 20). Przepisy regulujące postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w przeważającej mierze mają charakter procesowy. Normy materialnoprawne istotne z punktu widzenia wydania decyzji znajdują się w innych ustawach, poza ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes Urzędu, wydając decyzje, o jakiej mowa w art. 23c ustawy, musi zatem zastosować inne ustawy i na podstawie ich przepisów ocenić, czy działanie przedsiębiorcy było bezprawne.

Należy podkreślić, że zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. akt XVII Ama 32/05), art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów precyzuje przesłankę bezprawności zawartą w ust. 1, przy czym treść tego przepisu pozwala przyjąć, że konkretyzacja ta nie jest pełna. O tym czy np. został naruszony obowiązek udzielenia konsumentowi rzetelnej, prawdziwej, pełnej informacji można ostatecznie rozstrzygnąć dopiero po uwzględnieniu przepisów odrębnych ustaw. Ustawy te bowiem precyzują zakres informacji, których przekazanie konsumentowi jest obowiązkowe. Art. 23a ust. 2 ww. ustawy nie ma zatem samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany zawsze w określonym kontekście normatywnym.

Odnosząc powyższe uwagi do praktyk Spółki, należy wskazać, że bezprawność podejmowanych przez nią działań wynika z niedostosowania przedstawianego konsumentom wzorca umowy pożyczki do wymogów określonych w ustawie o kredycie konsumenckim, która nakłada na przedsiębiorcę prowadzącego działalność w zakresie udzielania konsumentom pożyczek szereg obowiązków informacyjnych.

Wskazać należy, że w art. 4 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim ustawodawca wskazał, jakie informacje powinny bezwzględnie znaleźć się w zawartej z konsumentem umowie pożyczki. W szczególności danymi, które powinny być obligatoryjnie zawarte w umowie są: informacja o całkowitym koszcie kredytu i rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania (art. 4 ust. 2 pkt 6 ww. ustawy), informacja o sposobie zabezpieczenia (art. 4 ust. 2 pkt 7 ww. ustawy), o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument (art. 4 ust. 2 pkt 9 ww. ustawy) oraz informacja o terminie, sposobie i skutkach wykonania uprawnienia do odstąpienia od umowy (art. 4 ust. 2 pkt 11 ww. ustawy).

Podkreślić należy, iż Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także: SOKiK) w wyroku z dnia 13 czerwca 2005 r. (sygn. akt XVII Ama 30/04) stwierdził, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest posługiwanie się przez bank wzorcem o udzielenie kredytu, którego treść nie odpowiada wymogom ustawy o kredycie konsumenckim. Zdaniem Sądu, „skoro ustawodawca wyraźnie określił zakres niezbędnych danych, zawartych w umowie kredytu konsumenckiego, to oczywistym jego celem było zagwarantowanie konsumentowi wiedzy w tym zakresie, jako niezbędnej dla ochrony jego praw i interesów. Bez znaczenia jest przy tym, czy konsument z informacji tych uczyni użytek, czy nie”. Z kolei w wyroku z dnia 7 marca 2005 r. (sygn. akt Ama XVII 6/04) SOKiK uznał, że udzielane konsumentowi informacje, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim, muszą mieć charakter wyczerpujący. Informacje te muszą być także wyrażone w sposób bezpośredni i wyraźny. Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 20 czerwca 2006 r. (sygn. akt III SK 7/06) stwierdził, że art. 4 ust. 2 „wymusza bezpośrednio uzgodnienie w umowie konsumenckiej wszystkich informacji ważnych z punktu widzenia ochrony konsumenta, kreując prawo kredytobiorcy do pełnej wiedzy o zakresie jego praw i obowiązków określonych w umowie (...). Stanowisko takie wynika z zastosowania kategorycznej formuły w art. 4 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim, który jednoznacznie stanowi, że umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać wszystkie ściśle określone w tym przepisie konkretne postanowienia. Nadaje to analizowanemu przepisowi charakter normatywny obligatoryjnego nakazu zamieszczenia w umowie wszystkich istotnych postanowień umownych, które z woli ustawodawcy gwarantują konsumentowi prawo do wiedzy o zakresie jego praw i obowiązków określonych bezpośrednio w dokumencie umowy kredytowej, co uzyskuje się zarówno przez łatwość bezpośredniego dostępu do istotnych informacji kredytowych, jak i możliwość ich porównania na etapie kontraktowania z konkurencyjnymi ofertami innych kredytodawców.”. W tym samym wyroku Sąd Najwyższy uznał, że „prawidłowa wykładnia art. 4 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim prowadzi do wniosku, że obligatoryjne postanowienia (*essentialia negotii*) umowy o kredyt konsumencki, które zostały wymienione w tym przepisie, powinny być w umowie uzgodnione literalnie, wyraźnie, bezpośrednio i wyczerpująco (...). Konsument ma prawo do przejrzystej, kompletnej i jednoznacznej informacji w sprawach mających istotne znaczenie dla zabezpieczenia jego interesu prawnego w warunkach globalizacji (masowości) obrotu prawnego i wielości ofert na rynku (...).” W przedmiotowym wyroku sąd uznał, że praktyki przedsiębiorcy polegające na sporządzeniu umowy kredytu konsumenckiego w sposób sprzeczny z art. 4 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim stanowią realne naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, przez co godzą w zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Mając powyższe na względzie, Prezes Urzędu stwierdził, że w sytuacji, gdy treść umowy pożyczki nie zawiera wszystkich wymaganych przez ustawę o kredycie konsumenckim informacji, przedsiębiorca zawierający z konsumentami umowy w oparciu o wadliwy wzorzec narusza obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, przez co godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

Ad. I.

Jak wskazano powyżej, zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 6 ustawy o kredycie konsumenckim, umowa pożyczki powinna zawierać informacje o całkowitym koszcie kredytu i rzeczywistej stopie oprocentowania. Pod pojęciem całkowitego kosztu kredytu rozumieć natomiast należy – stosownie do uregulowań art. 7 ww. ustawy – wszelkie koszty wraz z odsetkami i innymi opłatami oraz prowizjami, które konsument jest zobowiązany zapłacić za pożyczkę. Ustawodawca przewidział jednak pewne wyjątki od powyższej zasady. I tak, wyliczając

całkowity koszt kredytu nie uwzględnia się kosztów, które konsument ponosi w związku z niewykonaniem zobowiązań wynikających z umowy, kosztów, które w związku z nabyciem rzeczy lub usługi zobowiązany jest ponieść konsument, niezależnie od tego, czy nabycie następuje z wykorzystaniem udzielonej pożyczki. Do całkowitego kosztu kredytu nie wlicza się także kosztów związanych z prowadzeniem rachunku, z którego realizowane są spłaty, oraz kosztów przelewów i wpłat na ten rachunek, chyba że konsument nie ma prawa wyboru podmiotu prowadzącego rachunek, a koszty te przekraczają koszty dla rachunków oszczędnościowych stosowane przez podmiot prowadzący rachunek. Nie wlicza się również opłat związanych z ustanowieniem, zmianą oraz wygaśnięciem zabezpieczeń i ubezpieczenia (z wyjątkiem kosztów ubezpieczenia spłaty kredytu – wraz z oprocentowaniem i pozostałymi kosztami – na wypadek śmierci, inwalidztwa, choroby lub bezrobocia konsumenta) oraz kosztów wynikających ze zmiany kursów walut.

Zawarta w umowie pożyczki informacja o całkowitym koszcie kredytu powinna stanowić określoną wartość liczbową. Podanie w umowie tej informacji ma na celu unaocznienie konsumentowi kwoty, jaką zobowiązany będzie ponieść zaciągając konkretną pożyczkę.

Jednocześnie należy wskazać, iż art. 4 ust. 2 pkt 6 ustawy o kredycie konsumenckim nakłada na kredytodawcę obowiązek poinformowania konsumenta również o rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania. Należy w tym miejscu podnieść, iż pojęcie rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania nie jest tożsame z zawartym w opracowanym przez Spółkę wzorcu zapisem określającym wysokość stosowanego oprocentowania pożyczki (§ 3 ust. 4 wzorca). Celem wskazania w umowie pożyczki informacji o wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania jest stworzenie konsumentowi możliwości porównania dostępnych na rynku ofert kredytowych i wybranie najkorzystniejszej z nich. Obliczenia wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania dokonywane są bowiem przez wszystkich kredytodawców w ten sam sposób (według tego samego wzoru matematycznego, który został określony w załączniku do ustawy o kredycie konsumenckim), z uwzględnieniem wszystkich kosztów tworzących całkowity koszt kredytu. Nie może więc zaistnieć sytuacja, gdy konsument – zachęcony do zaciągnięcia kredytu niskim jego oprocentowaniem – poczuje się wprowadzony w błąd koniecznością uiszczenia wysokiej prowizji, która spowoduje, że kredyt będzie w rezultacie droższy niż wyżej oprocentowany kredyt innego kredytodawcy.

Prezes Urzędu wskazuje także, że mimo, iż ustawa o kredycie konsumenckim nie zawiera definicji rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, a stosowna definicja sformułowana została w dyrektywie Rady Unii Europejskiej 87/102², przyjęty przez polskiego ustawodawcę wzór obliczania rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania stanowi odzwierciedlenie wzoru z dyrektywy. Tym samym, na gruncie ustawy o kredycie konsumenckim pojęcie rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania można rozumieć w ten sam sposób co w dyrektywie.

Prezes Urzędu wskazuje również, iż zgodnie z opinią doktryny, podanie konsumentowi informacji o rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania jest jednym z najbardziej istotnych obowiązków kredytodawcy. Podstawę jej wyliczenia stanowi natomiast informacja o całkowitym koszcie kredytu³.

W toku prowadzonego postępowania Spółka podniosła, że w obecnie stosowanym wzorcu „Umowy pożyczki” zawarte zostały postanowienia określające całkowity koszt kredytu oraz wysokość rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania. W § 1 ust. 3 wzorca został wprowadzony zapis o treści: „Całkowity koszt pożyczki wynosi (art. 4 ust. 1 pkt 6

² Dyrektywa 87/102/EWG w sprawie dostosowania przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących kredytu konsumenckiego.

³ K. Włodarska [w:] J. Pisuliński (red.), D. Rogoń, M. Rusinek, K. Włodarska: *Ustawa o kredycie konsumenckim, Komentarz*; Dom Wydawniczy ABC, 2004.

ustawy o kredycie konsumenckim).”. Z kolei w § 3 ust. 3 zmienionej „Umowy pożyczki” znajduje się postanowienie o treści: „Rzeczywista roczna stopa oprocentowania wynosi% (art. 4 ust. 2 pkt 6 ustawy o kredycie konsumenckim).”.

Należy mieć jednak na względzie, że analiza dokumentów przekazanych przez Spółkę (kopie umów pożyczki) wskazała, iż Spółka nie wlicza do kwoty całkowitego kosztu kredytu opłaty przygotowawczej. Tymczasem, jak wskazano powyżej, pod pojęciem całkowitego kosztu kredytu należy rozumieć wszelkie koszty wraz z odsetkami i innymi opłatami oraz prowizjami, które konsument jest zobowiązany zapłacić za pożyczkę, a więc również – opłatę przygotowawczą. Mając na względzie, że z przedstawionych przez Spółkę dokumentów wynika, że wysokość opłaty przygotowawczej wynosi 4 lub 5 % wartości pożyczki, wartość liczbowa obrazująca konsumentowi całkowity koszt kredytu zostaje znacząco zaniżona.

Jednocześnie należy podkreślić, iż – w ocenie Prezesa Urzędu – fakt, że opłata przygotowawcza jest konsumentowi zwracana po całkowitej spłacie pożyczki, pozostaje bez związku z wynikającym z ustawy o kredycie konsumenckim obowiązkiem jej wliczenia do całkowitego kosztu kredytu.

Ad. II.

Analiza wzorca „Umowy pożyczki” wykazała, iż Spółka nie dopełniła ciążącego na niej na mocy art. 4 ust. 2 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim obowiązku wskazania w umowie sposobu zabezpieczenia spłaty udzielonej konsumentowi pożyczki. Zgodnie z § 6 ust. 1 wzorca umowy, „Pożyczkobiorca zobowiązuje się do ustanowienia zabezpieczenia spłaty pożyczki przed jej wypłatą przez Pożyczkodawcę, przy czym wartość przyjętego zabezpieczenia nie może być niższa niż 250% wartości pożyczki, poprzez jedną lub większą ilość zabezpieczeń podanych poniżej:

- wystawienie weksla własnego in blanco wraz ze stosowną deklaracją wekslową,
- poddanie się rygorowi egzekucji zgodnie z treścią art. 777 kodeksu postępowania cywilnego,
- zlecenie dyspozycji obciążenia rachunku Pożyczkobiorcy – polecenie zapłaty,
- poręczenie osób trzecich,
- ustanowienie hipoteki,
- blokada środków na rachunku bankowym,
- przewłaszczenie na zabezpieczenie,
- cesja polisy ubezpieczeniowej z funduszem inwestycyjnym,
- cesja należności.

Wybór ilości i rodzaju zabezpieczeń dokonywany jest przez Pożyczkobiorcę indywidualnie z Centralą Pożyczkodawcy i wymaga pisemnej akceptacji ze strony Pożyczkodawcy”.

W toku prowadzonego postępowania Spółka wskazała, iż – w jej ocenie – zapis § 6 nowego wzorca „Umowy pożyczki” (który jest tożsamy z przywołanym powyżej dotychczasowym uregulowaniem) stanowi dopełnienie obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 2 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim. Spółka podkreśliła również, że „wybór rodzaju i ilości zabezpieczeń dokonywany jest przez pożyczkobiorcę w trybie załącznika nr 1 do umowy pożyczki”. Wprowadzona przez Spółkę zmiana w zakresie informowania konsumentów o sposobie zabezpieczenia pożyczki polega bowiem na wskazaniu w § 6 wzorca, że dokonany przez konsumenta wybór zabezpieczeń wymaga pisemnej akceptacji Spółki „w trybie ustalonym treścią załącznika nr 1 do niniejszej umowy”. Jednak w art. 1 przywołanego powyżej załącznika zawarte zostało jedynie wyliczenie sposobów zabezpieczenia spłaty pożyczki (analogiczne do zawartego w samym § 6 „Umowy pożyczki”), które zostało poprzedzone zapisem: „Pożyczkobiorca oświadcza, że wybiera następujące zabezpieczenia spłaty pożyczki”.

Odnosząc się do powyższego, Prezes Urzędu wskazuje, że zrozumiałym jest, iż w praktyce, w celu zapewnienia maksymalnie dużej pewności uzyskania przez pożyczkodawcę spłaty pożyczki, stosuje się jako zabezpieczenie nie jeden lecz kilka sposobów zabezpieczenia. W ocenie Prezesa Urzędu, niewystarczające jest jednak zawarcie w umowie wszystkich możliwych form zabezpieczenia spłaty pożyczki, bez jednoczesnego wskazania (zaznaczenia), w jaki sposób zabezpieczona będzie spłata konkretnej pożyczki udzielonej konsumentowi przez Spółkę.

Jednocześnie należy wskazać, że zgodnie z art. 2 załącznika nr 1 do „Umowy pożyczki”, „Pożyczkodawca w terminie 14 dni roboczych po uregulowaniu przez Pożyczkobiorcę wszystkich bieżących należności wynikających z realizacji niniejszej umowy pisemnie potwierdzi Pożyczkobiorcy akceptację wskazanych zabezpieczeń lub też wskaże zabezpieczenia z wymienionych w pkt. 1 powyżej, jakie musi spełnić Pożyczkobiorca.”. W ocenie Prezesa Urzędu, przywołany zapis wzorca potwierdza jedynie, że w dniu zawarcia ze Spółką umowy, konsument nie jest informowany, w jaki sposób zabezpieczona jest udzielona mu przez Spółkę pożyczka. Konsument jest jedynie informowany, jakie formy zabezpieczenia pożyczki są przez Spółkę uznawane, czy też dopuszczone. Potwierdzenie tego twierdzenia można znaleźć we wszystkich kopiach umów pożyczki przedstawionych przez Spółkę Prezesowi Urzędu w toku postępowania. Na żadnej z przekazanych umów nie zostało wskazane (zaznaczone), która z wymienionych w § 6 form zabezpieczenia będzie właściwa w odniesieniu do zaciągniętej przez konsumenta pożyczki. Tym samym, w dniu podpisania ze Spółką umowy pożyczki konsument nie ma pełnych informacji w kwestiach nie pozostających bez wpływu na jego sytuację prawną.

Ad. III.

Brak we wzorcu umowy pożyczki zapisów określających łączną kwotę wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument stanowi niedopełnienie przez Spółkę obowiązku informacyjnego wynikającego z art. 4 ust. 2 pkt 9 ustawy o kredycie konsumenckim. Zgodnie z dyspozycją przywołanego przepisu, w zawartej z konsumentem umowie pożyczki powinna zostać wskazana konkretna kwota⁴, będąca sumą całkowitego kosztu kredytu oraz pozostałych kosztów kredytu, do których zapłaty zobowiązany jest konsument w związku z zawartą umową.

Nałożenie na pożyczkodawcę tego obowiązku ma w szczególności na celu uświadomienie konsumentowi, z jak dużym wysiłkiem finansowym wiązać się będzie zawarcie przez niego umowy o kredyt konsumencki, co z kolei pozwoli mu na świadome podjęcie decyzji o ewentualnym zawarciu umowy.

W toku prowadzonego postępowania Spółka przedstawiła obecnie stosowany w obrocie wzorec „Umowy pożyczki”, w którym w § 1 ust. 5 znajduje się postanowienie o treści: „Łączna kwota wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest Pożyczkobiorca nie będzie wyższa niż..... z zastrzeżeniem postanowień pkt. 1 § 6 (art. 4 ust. 1 pkt 9 w związku z ust. 3 ustawy o kredycie konsumenckim).”. Przepis art. 4 ust. 3 ustawy o kredycie konsumenckim, do którego znajduje się odesłanie w § 1 ust. 5 wzorca, przewiduje, że w przypadku, gdy nie jest możliwe podanie kosztów, do których poniesienia zobowiązany jest konsument, należy określić ich szacunkową wysokość oraz okoliczności, od których zależy ich ostateczna wysokość i obowiązek zapłaty przez konsumenta.

Analiza dokumentów przedstawionych przez Spółkę w toku postępowania (kopie umów pożyczki) wykazała, że wartość liczbowa wpisywana w umowie pod pozycją „całkowity koszt kredytu” jest tożsama z wartością wpisywaną pod pozycją obrazującą łączną kwotę wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do zapłaty których zobowiązany jest konsument. Jak

⁴ Ibidem

jednak wskazano powyżej, do kwoty całkowitego kosztu kredytu nie jest wliczana opłata przygotowawcza. Tym samym, nie sposób przyjąć, że Spółka w istocie informuje konsumenta o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do zapłaty których będzie zobowiązany na mocy zawartej ze Spółką umowę pożyczki.

Ad. IV.

Zgodnie z zapisem § 10 ust. 1 wzorca „Umowy pożyczki”, „Pożyczkobiorca może odstąpić od umowy w ciągu 10 dni od jej zawarcia”.

W ocenie Prezesa Urzędu, przywołany powyżej zapis nie stanowi – jako ograniczający się wyłącznie do wskazania, w jakim terminie konsument jest uprawniony do odstąpienia od umowy - dopełnienia nałożonych na pożyczkodawcę wymogów, które zostały określone w art. 4 ust. 2 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim. Stosownie do przywołanego uregulowania, umowa pożyczki powinna zawierać informację o terminie, sposobie i skutkach wykonania uprawnienia do odstąpienia od umowy przez konsumenta.

Spółka ustosunkowując się do postawionego zarzutu wskazała jedynie, że w jej ocenie zawarcie we wzorcu umownym informacji, że konsument może odstąpić od umowy w terminie 10 dni od daty jej zawarcia oraz przedstawianie konsumentowi wzorca oświadczenia o odstąpieniu od umowy stanowi dopełnienie obowiązków nałożonych art. 4 ust. 2 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim.

Ponieważ w przywołanym powyżej uregulowaniu ustawodawca wyraźnie wskazał, że w umowie pożyczki powinny zostać zawarte nie tylko informacje o przysługującym konsumentowi uprawnieniu do odstąpienia od umowy ale również informacje o terminie, sposobie i skutkach wykonania przez konsumenta tego uprawnienia, Prezes Urzędu zwrócił się do Spółki o przedstawienie informacji dotyczących przyjętej procedury odstąpienia konsumenta od zawartej ze Spółką umowy.

Udzielając odpowiedzi, Spółka ograniczyła się jedynie do wskazania, że zarówno pożyczkodawca jak i pożyczkobiorca uprawnieni są do odstąpienia od umowy w terminie 10 dni od jej zawarcia. Ponieważ wyjaśnienia Spółki nie były wyczerpujące, Prezes Urzędu ponownie zwrócił się do Spółki o przedstawienie stosownych wyjaśnień. W odpowiedzi, Spółka dodała jedynie, że „pożyczkobiorca złożył skuteczne oświadczenie o odstąpieniu od umowy w sytuacji, gdy nada w/w oświadczenie w terminie 10 dni od zawarcia umowy (decyduje data stempla pocztowego)”.

Mając powyższe na względzie – w ocenie Prezesa Urzędu – nie można uznać, że zawarte w opracowanym przez Spółkę wzorcu „Umowy pożyczki” informacje stanowią dopełnienie obowiązku podania w umowie „informacji o terminie, sposobie i skutkach wykonania uprawnienia do odstąpienia od umowy przez konsumenta”. Konsument nadal bowiem nie wie, jakich formalności musi dokonać aby odstąpienie od umowy było skuteczne. W samej umowie (jak również we wzorcu „Oświadczenia pożyczkobiorcy”) brak jest zapisów wskazujących, że 10-dniowy termin do odstąpienia od umowy jest zachowany, jeżeli konsument przed jego upływem złoży pod wskazany przez pożyczkodawcę adres swoje oświadczenie o odstąpieniu od umowy. Konsument nie jest również informowany, że w razie spełnienia przez Spółkę świadczenia przed upływem terminu do odstąpienia od umowy, odstąpienie staje się skuteczne, jeżeli świadczenie zostanie zwrócone pożyczkodawcy łącznie z oświadczeniem o odstąpieniu od umowy (art. 11 ust. 3 ustawy o kredycie konsumenckim).

Należy także mieć na względzie, że realizacja nałożonego przez ustawodawcę obowiązku informowania konsumenta o skutkach odstąpienia od umowy polega na określeniu przez kredytodawcę w umowie, jakie koszty są konsumentowi zwracane, które koszty konsument zobowiązany jest ponieść, jak również na wskazaniu terminu, przed upływem

którego strony powinny dokonać wzajemnych rozliczeń⁵. Konsument nie jest przez Spółkę informowany, że przed upływem terminu do odstąpienia od umowy nie jest zobowiązany ani do spłaty pożyczki ani do zapłaty oprocentowania.

Ad. V.

W myśl uregulowań zawartych w art. 8 ust. 1a ustawy o kredycie konsumenckim, w przypadku realizacji przez konsumenta uprawnienia do spłaty pożyczki przed terminem określonym w umowie, konsument jest obowiązany poinformować pożyczkodawcę o zamiarze wcześniejszej spłaty kredytu najpóźniej w terminie 3 dni przed jej dokonaniem. Tymczasem, zgodnie z § 4 ust. 1 „Umowy pożyczki”, pożyczkobiorca zamierzający spłacić pożyczkę przed terminem określonym w umowie, jest zobowiązany zawiadomić Spółkę na piśmie o swoim zamiarze na co najmniej 7 dni przed jej dokonaniem.

W ocenie Prezesa Urzędu, nie ulega wątpliwości, że przyjęte przez Spółkę rozwiązanie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób mniej korzystny niż uczynił to ustawodawca. Poddając analizie przedmiotowy zapis należy również mieć na względzie, iż zgodnie z art. 17 ustawy o kredycie konsumenckim, postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać uprawnień konsumenta przewidzianych w ustawie. Spółka mogłaby jedynie skrócić 3-dniowy termin, przed upływem którego konsument zobowiązany jest poinformować Spółkę o zamiarze wcześniejszej spłaty pożyczki. Nie może natomiast tego terminu wydłużać.

W toku prowadzonego postępowania Spółka poinformowała, że zgodnie z zapisem obecnie stosowanego wzorca, „*Pożyczkobiorca ma prawo do wcześniejszej spłaty pożyczki informując Pożyczkodawcę na piśmie o planowanym terminie spłaty z 3-dniowym wyprzedzeniem.*”. Wprowadzone przez Spółkę zmiany spowodowały więc, iż nowy wzorzec umowy pożyczki stosowany przez Spółkę w obrocie konsumenckim został dostosowany do sformułowanych w art. 8 ust. 1a wymogów.

Dla stwierdzenia przez Prezesa Urzędu stosowania przez przedsiębiorcę praktyki, określonej w art. 23a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest także wykazanie, że w wyniku jej stosowania przez przedsiębiorcę naruszony został zbiorowy interes konsumentów. Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku – konsumentów. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie. Wobec tego działanie to jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów (a nie jedynie wobec określonego konsumenta) i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów.

Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w doktrynie, gdy postępowaniem określonego przedsiębiorcy może być dotknięty potencjalny konsument w analogicznych okolicznościach, to wówczas mamy do czynienia z naruszeniem zbiorowych interesów konsumentów, chociażby faktycznie naruszono interes jednego tylko konsumenta [C. Banasiński, I. Wesołowska, *Ochrona zbiorowych interesów konsumentów*, (w:) *Standardy wspólnotowe w polskim prawie ochrony konsumenta*, pod red. C. Banasińskiego, Warszawa 2004, s. 283]. Zaistnienie przesłanki naruszenia zbiorowego interesu konsumentów nie jest bezpośrednio uzależnione od liczby konsumentów, których interesy na skutek działania przedsiębiorcy zostały naruszone. Jak wskazuje art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji

⁵ Ibidem

i konsumentów, nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów wyraża się w zagrożeniu, chociażby potencjalnym, interesów nieoznaczonej z góry liczby konsumentów, którzy będą kontrahentami przedsiębiorcy lub pozostając w kręgu osób, do których działanie przedsiębiorcy może zostać skierowane, ponoszą negatywne konsekwencje tych działań.

W niniejszej sprawie, w odniesieniu do wszystkich sformułowanych zarzutów, istnieje tożsamość po stronie podmiotowej – dotyczą one tego samego przedsiębiorcy, którego działanie dotyka tego samego kręgu konsumentów. Oczywistym jest, że zakwestionowane przez Prezesa Urzędu działania Spółki naruszają interesy nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować. Działanie Spółki mogło bowiem wywołać negatywne skutki w sferze interesów wszystkich odbiorców, tak obecnych jak i przyszłych, którym Spółka udziela pożyczek w oparciu o wzorzec „*Umowy pożyczki*”. Tym samym, Prezes Urzędu skutecznie wykazał, że interes konsumentów naruszony opisanym w niniejszej decyzji działaniem przedsiębiorcy ma charakter zbiorowy.

Odnosząc się z kolei do działań podjętych przez Spółkę, polegających na wprowadzeniu do obrotu w dniu 22 grudnia 2006 r. nowego wzorca „*Umowy pożyczki*”, Prezes Urzędu ocenia je następująco.

Rozstrzygając niniejsze postępowanie Prezes UOKiK wziął pod uwagę, iż stosownie do uregulowań zawartych w art. 23e ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej zaniechanie jej stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki. Odnosząc się w sposób szczególny do charakteru decyzji Prezesa Urzędu wydawanych na podstawie art. 23e ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, należy wyjaśnić, iż przedmiotowa decyzja wydawana jest w przypadku, gdy zachowanie przedsiębiorcy nie narusza już w dacie orzekania przepisu art. 23a ww. ustawy. Stosownie do art. 23e ust. 3 ww. ustawy, ciężar udowodnienia okoliczności, o których mowa w ust. 1 (a więc sytuacji, w której przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 23a ww. ustawy) spoczywa na przedsiębiorcy. Zatem, stosownie do powołanego przepisu, to przedsiębiorca obarczony jest ciężarem udowodnienia okoliczności, iż jego zachowanie przestało naruszać zakazy praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, a więc uzasadniających wydanie decyzji na podstawie art. 23e w miejsce art. 23c ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Jak wskazano powyżej, Spółka ustosunkowując się do postawionych jej zarzutów poinformowała, że od dnia 22 grudnia 2006 r. stosuje nowy wzorzec „*Umowy pożyczki*”, który – w ocenie Spółki – jest zgodny z przepisami ustawy o kredycie konsumenckim. Dokonana przez Prezesa Urzędu analiza obecnie stosowanego przez Spółkę wzorca nie pozwala jednak przyjąć – co wykazano powyżej – iż zmiany wprowadzone przez Spółkę czynią zadość nałożonym na Spółkę przez ustawodawcę wymogom informacyjnym. I tak, nie można uznać, że wprowadzenie do wzorca postanowień określających całkowity koszt kredytu (art. 4 ust. 2 pkt 6 ww. ustawy) oraz zapisów informujących o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument stanowi dopełnienie nałożonych na Spółkę obowiązków, wobec faktu – co wskazano w niniejszej decyzji – że Spółka określa ww. koszty w sposób niepoprawny. Jak wskazano powyżej, Spółka nie wskazuje również w umowie, w jaki sposób zabezpieczona jest spłata pożyczki udzielonej konsumentowi. Spółka realizując, w jej ocenie, wymóg wynikający z art. 4 ust. 2 pkt 7 ustawy o kredycie konsumenckim, ograniczyła się jedynie do wyliczenia we wzorcu wszystkich dopuszczalnych przez Spółkę form zabezpieczenia. Nie można również uznać, że uzupełnienie zapisu umowy informującego o 10-dniowym terminie odstąpienia od umowy oraz wprowadzenia wzorca oświadczenia o odstąpieniu od umowy („*Oświadczenie*

pożyczkobiorcy”) stanowi dopełnienie obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 2 pkt 11 ustawy o kredycie konsumenckim, polegającego na udzieleniu konsumentowi informacji o terminie, sposobie i skutkach wykonania przez konsumenta uprawnienia do odstąpienia od umowy.

W ocenie Prezesa Urzędu, jedynie działanie podjęte przez Spółkę w zakresie wprowadzenia do wzorca zapisu, zgodnie z którym konsument jest obowiązany poinformować Spółkę o zamiarze wcześniejszej spłaty pożyczki w terminie 3 dni przez jej dokonaniem (dotychczas we wzorcu określony był 7-dniowy termin) sprawia, iż nowy wzorzec czyni zadość wymogom określonym w art. 8 ust. 1a ww. ustawy.

Odnosząc się do powyższego nie można jednak – w ocenie Prezesa Urzędu – uznać, że zarzucana Spółce praktyka została zaniechana wraz z wprowadzeniem do obrotu nowego wzorca, tj. z dniem 22 grudnia 2006 r. Przesłanką konieczną do wykazania celem stwierdzenia zaniechania stosowania zarzucanej Spółce praktyki jest – oprócz dokonania niezbędnych zmian we wzorcu i opracowania nowego wzorca – także zakończenie procedury aneksowania umów, które zostały zawarte z pożyczkobiorcami w oparciu o poprzednio obowiązujący wzorzec. Dopiero wówczas można uznać, że umowy, jakie łączą Spółkę z konsumentami są spójne z obowiązującym prawem.

W toku prowadzonego postępowania Spółka nawet nie zadeklarowała dostosowania umów zawartych z konsumentami w oparciu o dotychczas stosowany wzorzec (tj. przed dniem 22 grudnia 2006 r.) do wymogów informacyjnych sformułowanych w ustawie o kredycie konsumenckim. Celem zastosowania normy wyinterpretowanej z art. 23e ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest bowiem faktyczne zaniechanie przez przedsiębiorcę stosowania zarzucanej mu praktyki naruszającej interesy konsumentów; zaniechanie w stosunku do wszystkich konsumentów, których interesy zostały lub mogły zostać naruszone niezgodnym z prawem działaniem przedsiębiorcy (por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 16 kwietnia 2007 r., sygn. akt XVII Ama 53/06).

Mając powyższe na względzie, nie można uznać podjętych przez Spółkę działań za stanowiące podstawę do stwierdzenia przez Prezesa Urzędu zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Ad. VI.

Zgodnie z art. 23c ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może określić w drodze decyzji środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania zawartego w niej nakazu.

Prezes Urzędu ocenił, iż środkiem usunięcia skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów przez Spółkę powinno być zawarcie w treści wszystkich dotychczas zawartych i wciąż obowiązujących umowach pożyczki postanowień, których brak został uznany niniejszą decyzją (pkt. I – V) za praktyki naruszające zbiorowe interesy.

W ocenie Prezesa Urzędu, powyższe zmiany powinny być wprowadzone do treści wszystkich zawartych przez Spółkę i wciąż obowiązujących umów w terminie 3 miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji. Określony w niniejszej decyzji termin pozwoli Spółce na podjęcie działań, w tym na przedstawienie pożyczkobiorcom stosownych aneksów do już zawartych i wciąż wykonywanych umów pożyczki.

Celem określenia, na podstawie art. 23 c ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, środków usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów jest doprowadzenie do stanu, w którym ze wszystkimi konsumentami zawarte są umowy, których treść czyni zadość wymogom określonym w ustawie o kredycie konsumenckim.

Wobec powyższego, orzeka się jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Otrzymuje:

Forminx Finance Sp. z o.o.

ul. Przasnyska 6

01-756 Warszawa